

WAT ER WAS

Floor Gerritsma

Wat er was

Een roman over vriendschap, verlies
en wandelen over het Pieterpad

Wereldbibliotheek

Eerste druk maart 2025

Tweede druk april 2025

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van
Marianne Schönbach Literary Agency B.V.

© 2025 Floor Gerritsma

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of
openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van)
deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

*All rights are reserved, including those for text and data mining,
AI training and similar technologies.*

Omslagontwerp Rouwhorst + Van Roon

Kaart binnenkant omslag Pre Press Media Groep, Leerdam

Foto auteur © Lizzy Ann About the People

NUR 301

ISBN 9789028453982

www.wereldbibliotheek.nl

Wereldbibliotheek maakt deel uit van Park Uitgevers

Voor Frederique

Nur wo du zu Fuß warst, bist du auch wirklich gewesen.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Tememos nas nossas mãos os destinos das nossas vidas.

ÁLVARO CUNHAL

AMSTERDAM-GRONINGEN

[180 KILOMETER]

Wat ze had moeten zien, was haar ontgaan.

Het was zaterdagmiddag en het terras zat bomvol. De wijnleverancier stopte midden op straat om in hoog tempo zijn bus uit te laden. Achter hem ontstond een kleine file. De vrouw die kwam aanlopen met haar kinderwagen kon met moeite langs de dozen op de stoep. De bonnen met bestellingen bleven ongehinderd uit de kassa stromen. Het was warm, de mensen hadden dorst. Zij ook, maar Michiel iets minder. In de aangroeiende rij auto's toeterde er eentje. En toen nog een. Sander kon in korte tijd ongelooflijk veel werk verstouwen, maar nu keek de barman net iets te lang ontredderd om zich heen. Lang genoeg voor Michiel om het op te merken.

Michiel nam een slok, weer zonder zijn gebruikelijke gulzigheid, stond op, leunde even op haar schouder en zei zonder haar aan te kijken: 'Ik ben zo terug.'

Hij liep tegen de zon in over het volle terras naar Sander. Halverwege hees hij met zijn linkerhand zijn broek op en vlak voordat hij Sander een hand gaf, streek hij met zijn rechterhand door zijn krullen. Twee handelingen die hij nooit door elkaar haalde – hijsen met links, haren met rechts. Ze lachten samen ergens om.

De twee jonge vrouwen die dicht bij de actie zaten, staakten hun gesprek om naar de mannen te kijken. Een van hen speelde met een losgekomen haarlok.

Het liefst had Michiel op dat moment een peuk opgestoken, wist ze, omdat hij nou eenmaal graag pauzes inlste nog voordat hij ergens aan begonnen was. Ze zag hoe hij een hap lucht nam en vooroverdook om zijn lange armen om de dozen heen te vouwen. Hij droeg er met gemak drie tegelijk.

Aan de overkant van de straat viel een kindje van haar fiets – een geschaafde knie, niets ernstigs.

Michiel kwam zijn volgende lading dozen halen. Er zaten natte plekken in zijn shirt. Het was de laatste tijd niet meer zo duidelijk wanneer hij gewoon behulpzaam was en wanneer hij met vriendelijkheid zijn openstaande schulden probeerde weg te werken. Voordat ze opstond, nam ze de laatste slokken uit haar eigen glas en voelde met twee vingers aan zijn bier, het was nog koud. Ze liep naar binnen.

Op de trap naar beneden passeerde ze Michiel met lege handen. Zij hoefde geen dozen te tillen, omdat zij hier niets goed te maken had. Zij was degene die zo meteen hun rekening ging betalen. En dus gebruikte ze het rustige moment – geen dienst, geen Michiel – om wat op Tinder te swipen. Je kon heel goed mannen swipen tijdens het plassen, eigenlijk juist dan.

Ze hoorde de flessen wijn kapotvallen op de betonnen keldervloer. Een fractie van een seconde later hoorde ze iemand van de trap vallen. Voor even had ze haar oren gespitst, maar ze hoorde niemand roepen. Geen tumult, geen tranen. De dokter heeft een vrij weekend, ja – dat had ze gedacht.

Was deze Andreas wat? Nee.

Rory? Kon wel, waarom niet? Vanwege zijn naam?

Het kon niet lang geduurd hebben voordat Sander beneden was bij Michiel, en voordat Stephanie, de barvrouw met wie Michiel altijd ongeneerd flirtte, stond te gillen bovenaan de trap. Het kon niet meer dan een minuut zijn geweest, maar het voelde als een eeuwigheid.

Tinder zei dat Rory een match was.

Daarna maakte zich een onrust van haar meester die zich niet meer liet negeren. Ze liep op het geluid af en de tijd verdween.

Ze tikte Michiel hard tegen zijn wang en voelde zijn pols – geen – en direct wilden haar tranen het overnemen, maar dat kon niet, ze moest handelen – protocol-protocol, fluisterde haar brein, Chiel, nee, godver, Chiel, schreeuwde het vanbinnen – en toen riep ze zo duidelijk als ze kon om een AED, maar Stephanie stond nu te huilen en Sander stond als versteend. Ze gaf hem op haar knieën een duw, Sander, niet Michiel, omdat ze was begonnen met reanimeren en die gast moest een AED gaan zoeken en 112 bellen.

Wie belde 112?

Boven bij de trap zei iemand dat de ambulance was gebeld en dat er geen AED in het pand was. Ze dacht aan de file voor het terras en aan de traumaheli, en waar bleef de politie om de boel te regelen? Vragen, geen antwoorden. Waarom gaf niemand antwoord? Die man kwam naar beneden om te helpen met de mond-op-mond en ze riep dat die wijnboer weg moest met zijn bus. Overal was wijn en bloed, maar volgens haar niets vitaals en ze duwde in het ritme dat ze had geleerd – het was hard werken dit, het zweet droop van haar voorhoofd en haar armen werden zwaar. Ze werd zo moe.

‘Chiel,’ jammerde ze. ‘Chiel, nee, ik wil dit niet.’ Zijn gezicht was asgrauw.

Ze wist toch wat ze deed? Ze was een professional en daar kwam eindelijk iemand met een AED, een vrijwilliger, ergens uit de buurt. Maar ze gaf hier niets uit handen, ze kon het zelf en ze had het apparaat razendsnel aangesloten – ze was goed in een crisis, ze kon ongelooflijk helder en precies handelen. Ze bleef altijd kalm.

‘Iedereen aan de kant!’ riep ze, omdat ze wist dat er een stroomstoot zou volgen, maar het apparaat zei: *er is geen schokbaar ritme, blijf reanimeren*. Waarna het geluid uitging in haar hoofd en haar centraal zenuwstelsel willoosheid door haar slappe armen naar haar handen liet kruipen. Ze wilde zachtjes op hem gaan liggen, om hem te bedekken als een deken, maar ze moest hard zijn, sterk zijn, op zijn borstkas duwen, hem wegduwen, nee, hem terughalen totdat... Eindelijk, daar waren de broeders van de ambulance. Zij blijven altijd rustig. Ze zeiden: ‘Dank je wel, we nemen de reanimatie nu over.’

Waarop zij antwoordde met een stem die ze niet herkende: ‘Ik ben arts.’

Alsof dat er iets toe deed op dat moment, maar het deed er alles toe, het was van levensbelang om dat te zeggen. Er was niets anders om te zeggen. De mannen hadden zuurstof en een monitor en adrenaline en een echt protocol en ze deden alles wat ze konden – nee, ook zij deden alles wat ze konden.

Het duurde lang, veel te lang – hoop houdt alles in leven – maar er kwam geen leven terug in Michiels borst, niets vitaals. Zijn hart was er halverwege de keldertrap van het café mee opgehouden.

Maud kneep zo hard in haar stuur dat het bloed nog maar moeizaam door haar vingers kroop. Ze liet haar grip wat verslappen, alleen maar om te merken dat haar voet harder op het gaspedaal duwde. Het hielp niet.

Op de vrijwel lege snelweg richtte ze zich op de rode achterlichten van de auto voor haar. Ze reed het tussenliggende zwart zo snel mogelijk dicht. Bij het inhalen keek ze niet opzij, voor haar reden er nieuwe rode lichten, er was alleen dit, hield ze zichzelf voor, het zwart en het rood. Focus. De tranen konden haar gedurende de dag op ieder moment bespringen, maar de

avonden waren het ergst. Dan kwam het donker op haar af en zoog het zwart zich langzaam vacuüm op haar huid. Bij een tankstation vlak voor Groningen stopte ze om een paar snacks uit de muur te trekken.

Zou je dat nou wel doen? Je weet wat ze zeggen over kaas-soufflés...

Maud zette de muziek in haar oren wat harder. ‘The Boys Are Back in Town.’ Haar afspeellijst stond op shuffle en dit is wat ze kreeg. Ging het zo zijn?

Ze nam een paar happen van haar kaassoufflé, terwijl ze keek naar de frikandel die voor haar in een bakje lag. Ze wist dat ze iets moest eten, omdat ze niet meer wist wanneer ze voor het laatst iets had gegeten. Dat was een simpele rekensom.

Maar een paar minuten in de mond en daarna weken aan de kont.

Sommige dingen wist ze zeker. Michiel hield van frikandellen. Haar moeder hield niet van verrassingsbezoekjes. Ze had correct gehandeld bij het reanimeren. Het waren de minuten vlak voor de val die minder eenduidig waren. Als ze haar gedachten daarheen stuurde, ontglipte het haar. Ze had het niet goed gezien. De uren, dagen, weken, maanden voor de val. De val van de afgelopen jaren.

Onderweg terug naar haar auto gooide ze de frikandel in de prullenbak. Om haar onverwachte komst alsnog te verzachten liet ze haar moeder weten dat ze er bijna was. Het bericht werd niet ontvangen. Antoinettes telefoon stond standaard uit, omdat niemand haar ooit belde.

Daar helpt geen moedertjelijf aan.

Bij het inparkeren op de kade aan het Hoornsediep keek ze recht in de kraaloojes van de hamster. Zijn kooi stond op de achterbank, naast haar haastig ingepakte tassen. Ze was zijn aanwezigheid compleet vergeten. Het beestje zat bewegingsloos tussen het zaagsel, terwijl zijn flanken snel op en neer bewogen. Maud ademde een paar keer rustig in en uit, alsof ze hem daarmee kon inspireren. Werden hamsters wagenziek? Ze hing de tassen om haar schouders en tilde de kooi voorzichtig van de bank.

Op het plaatje naast de voordeur stond nog altijd haar naam, terwijl ze hier al vierentwintig jaar niet meer woonde. Haar naam had er vanaf dag één gehangen en het had nooit bijgedragen aan het gevoel dat deze plek van haar was. De verhuizing voelde nog altijd als een tijdelijk foutje dat halsstarrig weigerde gecorrigeerd te worden. Ze balanceerde de kooi op haar knie om met haar vrijgekomen hand aan te bellen.

‘Hé, daar ben je! Waar is je sleutel?’ Antoinette verscheen met open armen boven in de portiek.

‘Weet ik niet, ergens.’ Maud stapte in haar moeders begroeting met de hamsterkooi als buffer tussen hen in.

‘Welkom, meissie,’ zei Antoinette, ‘wat goed dat je bent gekomen.’ Ze nam haar tassen aan en liep door de smalle hal naar de woonkamer.

Maud trapte haar gymschoenen uit onder de kapstok en zag toen de gaten in de voering zitten. Ze had al een tijdje nieuwe gympen nodig, maar het was haar niet gelukt om met Michiel te gaan winkelen en zonder hem vond ze er niets aan. Hij had er lol in om haar aan te kleden – maximaal resultaat met minimaal ingrijpen. Hij zei altijd dat ze een natuurlijke schoonheid was, maar dat ontsloeg haar er niet van om iets van moeite te doen.

‘Je hebt een hamster?’

‘Hij stond bij Michiel in de flat en Petra is allergisch, dus ik heb hem maar meegenomen.’

‘Wat een toestand. Heb je honger? Je bent wat afgefallen, denk ik?’ Antoinette stond al bij het aanrecht. ‘Ik heb nog wat linzensoep voor je.’

‘Nee, dank je, ik heb al gegeten.’

‘Je moet wel goed eten.’ Antoinette wreef met haar nu werkeloze handen over haar armen. ‘Weet je al hoelang je blijft? Je neemt anders nooit vakantiedagen op. Wel goed, denk ik, om even vrij te nemen... Kunnen ze in het ziekenhuis zomaar zonder jou?’

Maud keek haar moeder aan, iets strenger dan ze bedoelde. Verwachtte ze een antwoord op alle vragen? Het besluit om haar moeder niet alles te vertellen was blijkaar al genomen.

‘Voel je vrij om te blijven zolang je nodig hebt, je bent van harte welkom, dat weet je.’ Antoinette legde een hand op Mauds schouder voordat ze de laptoptas weer oppakte en in de gang onder de kapstok parkeerde, naast de gymmen, die ze in dezelfde beweging netjes rechtzette. ‘Wil je een kopje thee?’

Maud stond nog altijd met de kooi in haar handen, op zoek naar een geschikte plaats om het beestje te parkeren. ‘Denk je dat jouw kat achter Hammie aan gaat?’

De kat bij haar benen gaf ijverig kopjes aan haar spijkerbroek. Op de ladekast naast het Boeddhabeeld was nog plek voor de kooi. Het beeld, Bert de Boeddha, was de enige relikwie uit de tijd dat haar moeder wijdvallende kleding was gaan dragen en zich had ondergedompeld in chakrameditaties. En zo te ruiken de wierook ook.

‘Mijn Karel doet geen vlieg kwaad,’ zei Antoinette. ‘Hammie?’

‘Ja, mam, dat krijg je als je het geven van namen aan kinderen overlaat. Kinderen houden van voorspelbaarheid. Karel?’

‘Die kinderen! Ik zou bijna vergeten naar ze te vragen. Hoe is het in hemelsnaam met de kinderen? En met Petra?’

Hoeveel vragen pasten er in een minuut? Ze had geen zin om Michiels kinderen bloot te stellen aan haar moeders spervuur.

‘Zozo,’ zei Maud, ‘het gaat zozo met ze.’

Wat kon ze zeggen? Kinderen absorberen hun verlies tussen de regels door. Simon was wat stiller dan normaal en Tess knuffelde iedereen die ze zag uitbundig lang. Het zag eruit alsof ze in elke omhelzing de greep van haar vader zocht en hem niet vond. Het was te pijnlijk om naar te kijken. Hoe het met Petra ging, wist ze niet. Niet echt. Petra deed vooral waar ze goed in was, de praktische zaken.

‘Uiteindelijk komt het goed,’ zei Antoinette. ‘Uiteindelijk komt alles goed.’

Antoinette ging vroeg naar bed, omdat ze dat altijd deed en Maud volgde haar voorbeeld, omdat ze haar moeder niet nog meer tot last wilde zijn. Een uur later lag ze nog wakker. Ze stuitte bij elke draai op de randen van haar meisjesbed, dat steeds smaller leek te worden. Ze vouwde zichzelf nog verder in elkaar en keek naar de witte, zachte huid met de lichtblauwe vaattekening aan de binnenkant van haar pols. Ze drukte haar nagels diep in het onderhuidse systeem dat klopte en pompte, afvoerde en aanvoerde zonder ergens rekenschap van te geven. Er bleven halve maantjes achter in haar huid. Als ze nog een keer hard kneep op dezelfde plek, zou haar bloed naar buiten komen. Voor het eerst in jaren groeiden haar nagels.

Dokters hebben korte nagels.

Het herstellend vermogen van de opperhuid is enorm.

Ze liet zichzelf los en pakte uit de boekenkast bij haar voeteneind het verzameld werk van Grimm. Ze las over de kik-

kerkoning en de gouden bal, over Vrouw Holle en over het meisje dat door Maria uit de hemel werd verbannen omdat ze loog. Een hoop afstraffing. Had ze ooit wel kunnen slapen bij de wrede verhalen? Geërgerd trapte ze de dekens van zich af. Ze leek op Goudlokje, te groot en te lomp voor het bed van de beertjes.

Ze liep naar haar raam, deed het open en steunde met haar ellebogen op de vensterbank. Buiten gebeurde er niets. Er liep zelfs geen wandelaar een rondje met zijn hond. Ze was het zitje in de vensterbank ontgroeid.

Als puber had ze hier uren gezeten, met haar blik afwisselend op haar huiswerk en op de smalle straat. De straat met een parkeerstrook, de stoep en daarnaast het water – hier alleen een rechte vaart – was niets bijzonders. Het waren de wandelaars die haar aandacht trokken. Ze probeerde er iedere keer als ze opkeek van haar huiswerk eentje te spotten. Te voorvoelen wanneer er een voorbijkwam. Meestal waren het vrouwen, die met hun degelijke kleding en stevige tred zin leken te hebben in de kilometers die nog voor hen lagen. Sommigen liepen doodleuk midden op straat, alsof de rest van het verkeer ondergeschikt was aan hun missie. Ze liepen in het weekend, maar ook op doordeweekse ochtenden. Maud kon niet bedenken waar die wandelaars het de godganse dag over hadden met elkaar. En hadden ze geen baan? Zelf wist ze zeker dat ze nooit zo lang een gesprek gaande kon houden, en ze probeerde steeds te ontdekken of de ene wandelaar de andere al verveelde.

Antoinette had haar uitgelegd dat hun straat onderdeel was van etappe drie van het Pieterpad, het oudste langeafstands-wandelpad van Nederland. Er klonk trots in haar stem, alsof ze dat pad zelf had aangelegd. Alsof hun straat lof verdiende voor dat pad. Alsof het daardoor minder erg was dat ze nu hier woonden.

In de jaren waarin haar moeder steeds meer opging in het spirituele wezen dat ze wilde zijn, voelde Maud bij vlagen de behoefte haar moeder vast te houden, of tegen te houden, maar ze wist niet wat ze dan beet moest pakken, omdat er steeds minder concrete materie leek te zijn, alles was rond en wapperde en dreigde door het openstaande raam naar buiten te glippen. Maud dacht dat haar moeder op een ochtend de trappen van hun portiek zou afdalen om zich bij de wandelaars te voegen. Zomaar, omdat het haar een prettig idee leek, met haar blik op oneindig, mee met de stoet.

De vochtige avondlucht streek langs haar wang. Ze kreeg zin in een van Michiels sigaretten. Niet omdat ze nicotine nodig had – welbeschouwd had niemand nicotine nodig –, ze wilde graag iets inhaleren zodat ze terug kon blazen. Een jenevertje zou ook helpen, maar ze wist dat het geen zin had om in de keukenkastjes te gaan kijken. Haar moeder dronk alleen maar kruidenthee.

Afgelopen zaterdag had ze nog kunnen doen alsof ze gewoon een vrij weekend had. Ze was in haar stoel gaan zitten met de krant op schoot en een kop koffie onder handbereik. Het sloeg nergens op. Ze liep een rondje over de markt, kocht niets, liet zich zonder ergernis meevoeren door de mensenmassa en vond uiteindelijk weer haar huis, waar de zaterdag ongemerkt overging in de zondag. Ze ging naar Artis, omdat je altijd naar Artis kon, en ze keek urenlang naar de dieren, die nergens blijk van gaven. Op maandag ging het mis. Zonder de routine van haar werkdag kwamen de muren op haar af. En Michiel. Ze was in de auto gestapt en naar haar moeder gereden, enkel en alleen omdat ze niets beters wist te verzinnen.

Er was niet veel veranderd in haar kinderkamer, blijkbaar had Antoinette de ruimte niet nodig. De pluchen speelgoed-slang had Maud net als vroeger tussen de drempel en de deur

gepropt om de wierook buiten te houden. Een klusje waar de slang matig succesvol in was, maar als knuffel had hij het ook niet gered. Wie knuffelde er nou een slang?

Op het prikbord hingen nog de rugnummers van haar atletiekwedstrijden. Na afloop van de wedstrijden had ze er met pen per onderdeel haar resultaten op geschreven. In verspringen was ze goed geweest, in speerwerpen iets minder.

‘Het gaat in het leven niet om winnen, hè meissie,’ had Antoinette gezegd, waarop Maud een fluorstift had gepakt om haar persoonlijke records te arceren. Natuurlijk kon je niet altijd winnen van de rest, er kon er maar eentje de beste zijn, dat snapte iedereen. Dat nam niet weg dat je wel altijd kon winnen van jezelf.

Ze hing haar briefje met ‘Kamer gezocht’ over een briefje dat er al hing. Dat was een onaardig ding om te doen, maar in augustus was de strijd om een kamer in Amsterdam groot en ze kon moeilijk elke dag vanuit Groningen naar college gaan. Ze wist dat haar klasgenoot Sibó met een paar anderen morgen naar Amsterdam ging. En dus ging zij vandaag, een dag eerder, en alleen. Ze moest dringend uit huis.

‘Dus jij zoekt een kamer?’ klonk het achter haar.

Maud stond in een supermarkt ergens in de Jordaan – ze was vanaf het station met haar stapel briefjes zo veel mogelijk supermarkten binnengegaan – en toen ze zich omdraaide zag ze een boomlange jongen met blonde krullen naar haar lachen. Aan beide handen hing een kratje bier.

‘Ja,’ zei Maud en ze keek hem recht aan. Ook zij was lang, te opvallend lang vond ze vaak, maar nu hinderde het haar niet. De jongen droeg groene All Stars onder een spijkerbroek en

zijn blauwe houthakkershemd hing open over een feloranje T-shirt. De kleurenstapeling ontlokte haar een glimlach.

‘Kom vanavond maar langs,’ ging hij verder. ‘Wij hebben een hospiteerbord met een heleboel anderen en dan kiezen we de leukste. Je gaat toch niet lid worden, hè?’

Maud had nog niet besloten of ze bij een studentenvereniging wilde, zoals haar vader en moeder vroeger hadden gedaan. Ze zat nog midden in het proces van zorgvuldige afweging toen ze zichzelf ‘nee, bah, niets voor mij’ hoorde zeggen. Dat was dan ook besloten.

‘Speel je toevallig ook een instrument? Anne hier speelt piano. Het lijkt me zo leuk om een huisband te hebben.’

Hij deed een stap opzij om meer van Anne te onthullen, die ‘hoi’ zei en een korte zwaaibeweging maakte. Anne had ook korte, blonde krullen, waardoor ze zijn jongere zus leek te zijn.

Maud dacht niet dat dit het moment was om te zeggen dat ze als klein meisje het liefst op drummen wilde, maar dat haar ouders erop stonden dat ze voor viool koos, en dat ze dat slechts voor hen een jaar had volgehouden. Ze schudde van nee – nee, geen muziek – en ze voelde zich ter plekke voor de test zakken.

‘Wat niet is, kan nog komen! We wonen hier verderop, nummertje 69. Daar kunnen we ook niets aan doen. Ik heet Michiel, en jij?’

Ze schudde hem stevig de hand.

(‘Geen slappe worteltjes aanbieden, Maud. Altijd een beetje knijpen bij het schudden.’ Haar vader.)

‘Maud Mulder.’

Ze had ook geleerd zich voor te stellen met haar voor- en achternaam, maar het voelde ineens houderig en ze wist niet of het ook hoorde bij leeftijdsgenoten. Ze hoopte in ieder geval dat Michiel niet kon horen waar ze vandaan kwam.